

Närporträtt av en tonårstid

TEXT ANDREAS HOFFSTEN FOTO JOHAN BERGMARK

Filmen Respekt! är en dokumentär som berättar en historia om fyra tonårstjejer från förorten Farsta utanför Stockholm. Det är en film som inte bara är ett inläggande porträtt av tonårstidens alla vedermodor utan som också indirekt blottlägger samhällsliga missförhållanden. Zoom bad om en intervju med filmens regissör Susanna Edwards.

”Hajar du alltså - vårt lilla Farsta” säger Lollo, en av filmens fyra huvudrollsinnehavare, till kompisarna när hon i filmens inledning läser i tidningen om polistillslag, våld och knark i sin hemort. Fyra tjejer skall just ta klivet från den relativt trygga tillvaron i grundskolans nionde klass till gymnasiet, till en tillvaro med lite mer ansvar, till viktiga vägval inför vuxenlivet. Jag

träffar filmens regissör Susanna Edwards på ett litet café nära hennes arbetsstudio vid Slussen i Stockholm och frågar varför hon valde just Farsta?

– Farsta är lite av en riksligare politiskt socialt. Statistiken över arbetslöshet och invandring ligger exempelvis på ett rikssnitt, ett Sverige i miniatyr alltså, förklarar Susanna och fortsätter:

– Jag var inte på jakt efter något problemorienterat i stil med droger eller invandrarproblematik. Och inte heller sökte jag tjejer som klarar sig bra i skolan och har framtiden utstakad. Jag ville hitta normala tjejer, som tjejer är mest och som jag själv kunde identifiera mig med. Så när en skolkurator presenterade mig för Emelie, Lollo, Vickan och Mica blev jag snabbt över förväntan glad.

Susanna Edwards har följt flickorna under ett år, i skolan, i hemmet med föräldrarna, på fritid och på fester. 80 timmars film har klippts ner till ganska precis en timma. Och för oss i publiken växer fyra unga människor fram med personlighet, en stark integritet men ändå så sårbara. Fyra struliga tonårstjejer, men vem var inte på kant med det mesta under de åren?

– Vad som var så befriande för mig som filmare var att ingen av dem hade några behov av att läsa av eller anpassa sig till vad jag ville. Snarare ville de lära mig ett och annat. Och precis som du säger, samtidigt är de så sårbara, berättar Susanna Edwards.

Du valde att inte göra några direkta intervjuer utan följer dem i vad som verkar vara helt oarrangerade situationer?

– I min förra film *I skuggan av solen* (en film om en kvinnlig tjurfäktare, reds anm.) märkte jag hur man kastades ut ur berättelsen vid intervjuerna, utan att det egentligen lade till något väsentligt till filmen. En dokumentär blir ju inte "sannare" för att den rymmer direkta intervjuer, menar Susanna och erkänner att tjejmiddagen i filmen var arrangerad, där var vi tvungna att hjälpa till lite grand. Annars menar jag att autenticiteten är oerhört viktig och jag var alldeles skakis av nervositet när jag för första gången körde filmen för tjejerna. Skulle de acceptera porträtten av sig själva?

Och gjorde de det?

– Jo, redan efter fem minuter sa en av dem: "Men den är ju jättebra", så jag kunde andas ut, förklarar Susanna med ett stort leende över hela ansiktet. I början trodde de nog att det skulle bli en trist UR dokumentär, som de själva uttryckte sig. Eller som Emelie sa på premiärfesten: "Jag trodde det skulle bli en sån där B-film som när man själv knallar runt med en videokamera".

– Nu sitter jag och funderar på att det skulle vara roligt att träffa dem igen om sju år och göra en ny film om vad som hände senare i livet, vad blev det av dem?, avslöjar Susanna.

Skolan som institution finns ju med i bakgrunden genom hela filmen men du har ändå valt att teckna skolan ganska vagt. Men en replik ser jag dock som central för filmen. Det är en lärare som när hon delar ut deras examensbetyg från nian säger till flickorna "Ni har så mycket kraft – men ni har inte direkt lagt det på skolarbetet."

– Nej, jag valde att inte gå för djupt in i skolans

värld. Den finns där ändå. Däremot kan jag tycka att det är oerhört tragiskt att ingen i skolan uppmärksammar och tar tag i en situation där en elev så uppenbart behöver stöd. Vad de här tjejerna så tydligt mår bra av är ju att bli sedda, bekräftade och inte bara bedömda. Där kan jag tycka att skolan ibland har problem, naturligtvis med lysande undantag. Vickan i filmen till exempel, hade en lärare som ringde henne hem och visade stor angelägenhet om att få med henne i skolans arbete, berättar Susanna Edwards och tillägger:

– Vickan missade många lektioner i skolan men hon missade aldrig någonsin ett möte med filmteamet.

Filmen visar tydligt hur viktigt ett föräldras-töd är, den visar hur starkt klasskittat det svenska samhället fortfarande är. Tycker du det är en tragisk eller hoppfull film du har gjort? Susanna blir eftertänksam och dröjer en stund innan hon svarar.

– Både ock. Livet är ju bägge delar. Jag tycker tjejernas kraft, deras stora kapacitet blir tydlig i filmen. De tar för sig, de tar tag i saker. Med killar, med varandra. Tragiken ligger i hur omständigheterna ser ut för dem i samhället runtomkring. De tillhör ju inte någon direkt högprioriterad grupp. Här menar jag att det finns ett svek.

Du nämner killar, de är inte speciellt synliga i filmen?

– Nej, och ärligt talat saknar jag dem inte. Många svalnade betydligt när de förstod att de bara skulle vara statister i en film om fyra tjejer. Men de finns naturligtvis med indirekt, på det sätt Lollo, Vickan, Mica och Emelie relaterar till dem. Tjejerna är ju ganska friskt kaxiga samtidigt som de ger uttryck t ex för att invandrarkillar är läckrare; de har kroppen, de har pengar och stil. Svenska killar, tycker de, häckar mest på bibliotek och badhus. Jag gillade också tjejernas sätt att bejaka lusten kring sexualiteten.

Så det är mest en film för tjejer alltså?

– Nej det tycker jag inte. Vid en visning i Umeå nyligen var den en tjej som svarade på frågan om vad hon tyckte om filmen: "Jag känner inte igen mig alls, så här kanske det är för tjejer i Stockholm." Varpå hennes kille bredvid genast replikerade: "Jag känner igen mig precis!"

Filmen distribueras på video av FilmCentrum och är 58 minuter lång. Besök även filmens hemsida www.drilling.se/respect